

Antiquae Lectionis Tomus ...

Bipartitus, In Qvo L. Vetera Monumenta, Nunquam Visa, Pauculis Exceptis -
Quorum Catalogum versa pagina indicat

Canisius, Heinrich

Ingolstadii, 1604

Scholium Eunomii, & disputatio Orthodoxi contra eum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64177)

SCHOLIION

EVNOMII: ET DISPUTATIO
Orthodoxi contra
eum.

FRANCISCO TVRRIANO,
Societatis I E S V Interprete,

Nunc primum edita.

Vod voluntas non est idem quod substantia Dei, voluntas enim incipit, & desinit. Substantia autem non incipit, & desinit: quod autem incipit, & desinit, non potest idem esse cum eo, quod nec incipit, neq; desinit. Aliter. Si idem esset substantia Dei atq; voluntas, oporteret, si una est substantia, vnam esse voluntatem; at reperitur secundum doctrinam scripturarum nō vna voluntas, sed multæ: cum scriptura dicat, omnia, quæcunq; Dominus voluit, fecit. multa enim voluit, & non vnum. clarè licet hoc videre in fabrica mundi, voluit enim esse mundum, & exiitit secundum voluntatem eius, & permanet factus. aliud autem præter voluntatem fabricationis est permanere. promisit mutaturum se mundum in aliam formam, & voluntate mutat. non solum autem multæ, sed diuersæ voluntates sunt. voluit enim cælum, & solem, & voluit terram. cum autem diuersa sunt ea, quæ voluit, necesse est diuersas esse voluntates de eis. Similiter dicendum est de iis, quæ incorporea sunt, & sub intelligentiam cadentia.

Orthodoxus. Si igitur opinione tua, non est idem substantia, & voluntas, omnia autem quæ facta sunt, opera voluntatis eius sunt, fatere filium esse ex substantia, sic enim vnigenitum esse confiteberis.

ris, quia solus sit ex substantia Dei genitus. etenim si ipse etiam est filius voluntatis, non est unigenitus, cum sint multi secundum voluntatem geniti. scriptum est enim voluntarie genuit nos verbo veritatis. multae autem voluntates non sunt, ut existimasti: non enim quia sunt differentes creaturae, omnino sunt differentes voluntates. quin potius sicut una voluntate fecit hominem, & ex diuersis membris, & partibus eum fecit: fecit enim oculos, nares, capillos, & viscerum, atque intestinorum compositionem, & quaecunque in nobis sunt, sit totum mundum una voluntate fabricatur.

Anom. Si pater maior est filio, secundum quid maior? mole corporis, an secundum naturam ingeniti? & utrum ingenitum substantia est, an nihil?

Orth. Pater maior filio est, ut scriptum est, non tamen maior mole, neque tempore, neque natura; sed tanquam pater filij, qui factus est homo. Propter humanitatem enim dicit Apostolus factum esse Angelis minorem. eum autem, inquit, qui modico, quam Angeli, minoratus est, videmus, Iesum propter passionem mortis gloria & honore coronatum, propter hanc autem humanitatem assumptam Mariae, & Ioseph erat subditus. erat enim subditus illis, ait euangelium.

Anom. At maior dicit, quatenus ingenitus. ingenitum autem est aliquid, an nihil? si nihil, ut dixisti, non enim est substantia: igitur secundum nihil est maior: qui autem secundum nihil est maior, per omnia est aequalis, non enim pater minor est filio. aequalis igitur dicit ingenitum genito. & quomodo verum dicit, cum ait; Pater, qui misit me, maior me est?

Orth. Ingenitum in Deo patre non est substantia, sed significat, Deum non habere patrem. nemo autem, quia non habeat patrem, maior est alio. nec enim Adam patrem habuit, nec Eua, sunt tamen nobis consubstantiales. Quomodo verò tu de ingenito Philosophatus tanquam oblitus tui, induxisti: Pater maior me est? oportebat enim, ut tecum consentiens, potius induceres, ingenitus, qui misit me, maior me est. at non sic scriptum est, idcirco recte non sic dicis. ne sis multum sapiens, ἵνα μὴ ἐκπλαγῆς, non enim es sapientior Daniele, neque Spiritu S. qui patrem nos docuit, ingenitum verò minime.

Anom. Si secundum molem pater maior est, erit compositus ingenitus, cum tamen simplex sit, & figura carens; moles enim aliquid compositum, & partibile est. Siquidem omnis moles composita est ex partibus, & partium compositionem habet, quod in Deo di-

Z

cete

cere absurdum est.

Orth. Absurdum sane est dicere in Deo compositionem, & molem, filius enim, quamuis nolis, Deus est ex pers compositionis, & figura, & simplex, quod si hoc verum est, non reperietur in his maior pater, filius autem æqualiter simplex, & sine compositione, atq; figura, & Deus assumpta humanitate dicit maiorē esse patrem honorans patrem suum. audis enim dicentem: Ego honoro patrem, & vos in honoratis me. & pater honorat filium collocans eum ad dexteram suam, & omnes ad eum trahens. ipse enim filius ait, nemo venit ad me, nisi pater mens traxerit eum.

Anom. Præterea, si est aliquid ingenuum, aut est totum hoc, aut pars. si pars, rursus sui dissimilis est, si quidem pars aliqua eius est ingenua, & alia non. sin autem tota natura est ingenua, & pater est uniuersè siue ex toto maior, recidit sermo in variationem substantiæ. Si enim tota substantia est ingenua, & quatenus est ingenuus pater, dissimilis est genito: igitur secundum totam substantiam dissimilis est. Quomodo igitur dicis *πλὴν τῆς ἀγέννητος*: id est, æqualis, præterquam quod est ingenuus? Si autem in ingenuo antecellit filio, & ingenuum nihil est, nihilo maior est filio, quod quidem nihilum extra substantiam patris esse dicunt. quod si id, in quo antecellit, est extra substantiam patris, æqualitas erit in substantia, maius autem est ingenuum filio, quod quidem omnibus est nihil, & æqualitas erit in filio, illud quidem ingenuum, hæc verò genita.

Orth. Rapere oportet non quæ non sunt scripta, sed regnum cælorum. quid igitur rapis, quod neq; scriptura tibi dat, neq; nos? nemo enim nostrum tibi concedit, patrem esse maiorem, quatenus est ingenuus. nec enim filius dixit: Ingenuus est maior me, sed pater, ad quem iturus erat. Sic enim ait, Si diligereis me, gauderetis vtiq; quia dixi, vado ad patrem meum, quia pater maior me est, vadit autem tanquam qui formam serui assumpserat, tanquam Deus enim in se habet patrem, sicut ait: Ego in patre, & pater in me est: qui vidit me, vidit & patrem. pater in me manens, ipse facit opera. ne igitur insuper semines Zizania in agro scripturæ diuinæ ingenuum, & dissimile. quin potius si vis philosophari, philosophare his ipsis verbis in incorruptibilis, & immortalis. hæc enim sunt semina agri scripturæ. verbi gratia, si est aliquid immortale, aut totum est, aut pars. at si pars, rursus sibi inæqualis erit, si quidem pars eius est immortalis, reliqua vero non. sin autem tota natura immortalis est, & incorruptibilis,

exto-

ex toto autem immortalis pater, & incorruptibilis, continuo filius totus in eadem substantia reperietur. Si enim tota substantia immortalis, & incorruptibilis est, & nulla in eo pars contraria, igitur secundum totam substantiam est idem ipsum. Quomodo igitur audeat vltus dicere dissimilem?

Anom. dicitur, aiunt, imago operationis, operatio autem idem est atque substantia: erit igitur filius imago substantiæ. interrogemus igitur, genuit ne, an non? aiunt, genuit, ex substantiæ, an ex voluntate? Non ex substantia, inquit, sed & voluntate. aliud ne dicis bonitatem, & voluntatem præter substantiam, an eandem? Si enim eandem dicis, ex voluntate autem, & bonitate genuit, consubstantialiæm dicis patrem filio, quod quidem non vis. Ais verò omnia ex voluntate Dei facta esse per filium: voluntas autem idem est atque substantia: eiusdem igitur substantiæ erunt omnia cum Deo, siue serpentes sint, siue aquatilia. & reliqua omnia, quæcunque voluit fecit in cælo, & in terra. Sic igitur si imago operationis est, ex quibus ipse ais, non efficietur, eiusdem substantiæ sine vlla variatione esse.

Orth. Si quidem homines opinionis tuæ refellere studeres, sic fortasse collegisses. Sin autem verum dicere, nec auditor veri mihi fuisse videris. Quod enim filius sit imago substantiæ, Apostolus ait, qui cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ eius, quod nihil aliud est, quam imago substantiæ. & quod non est idem substantia, & voluntas hoc nos profitemur. idcirco filium dicimus ex substantia genitum: nos verò natos ex voluntate. est autem opinione tua non idem substantia atque voluntas. substantia autem neque cœpit, neque desinit, non igitur cœpit imago Dei, voluntas autem & incipit, & desinit. eos igitur, qui dicunt, idem esse substantiam, & voluntatem, illos habere, nos autem & volumus & confitemur esse patri filium, idcirco enim credimus esse eum vnigenitum, quoniam solus ipse ex substantia genitus est, sicut ante dictum est: alij vero omnes ex voluntate. cum autem dicimus filium patri consubstantialiæm, non ipsum sibi ipsi consubstantialiæm dicimus, nemo enim sibi consubstantialis est. Sin autem verè confiteris omnia ex voluntate patris per filium facta esse, inter omnia autem dicis filium factum esse, ipsum etiam per seipsum dabis factum esse, quod si hoc absurdum est, non est igitur filius voluntatis, sed substantiæ. Si autem ipse est creatura,

vt tu putas, dicit autem ipse, Omnia, quæcunq; facit pater, hæc similiter facit filius, faciet etiam filius alium filium, vt omnia faciat similiter atq; pater. Si autem non fecit, neq; faciet, non est igitur creatura, verum enim dicit, qui ait, Omnia, quæcunq; facit pater, hæc similiter facit filius, non autem facit se ipsum, non est igitur factus.

Sed dices, Non dixit: omnia, quæcunq; fecit, sed quæcunq; facit. Scito consuetudinem scripturæ esse, vt præteritum dicat in præfenti tempore, vt illud, qui facit Angelos suos spiritus; & qui fundat terram super stabilitatem eius. & qui facit Pleiada, & luciferum, & Arcturum, & austru *ταυρων*.

Anom. Ante omnia, & supra omnia oportet interrogare, quid significet ingentum. Si enim significat substantiam, quod quidem est verum, tanta erit variatio, & differentia.

Orth. Nos ante omnia interrogamus, quid significat, genitum. Si enim significat substantiam, quod quidem est falsum, omnia genita sunt eiusdem substantiæ. Sin autem non sunt omnia genita eiusdem substantiæ, neq; genitum est substantia.

Anom. Si genitum non est substantia, genita sunt sine substantia.

Orth. Quid ais *γεννη*? nos filium dicimus genitum, non autem factum. genitum enim esse est habere patrem. factum verò est habere auctorem, siue creatorem.

FINIS.

Expo-